

egészíti ki a képet, majd a közéleti tevékenység csúcsait – miniszteri tisztségek, az írószövetség élén, országgyűlési képviselőség – bemutató rész következik, gazdag dokumentumanyaggal és relikviákkal, a kimagasló érdemekért kapott elismerésekkel. Ezután a drámaíró és filmíró Darvast állítja a látogató elé a rendezők szándéka, emlékeztetve a *Szakadék*, a *Korriós ég*, a *Hajnali tűz* és a többi dráma, majd a filmek legjobb megjelenítőire és rendezőire is. Az utolsó rész a 60. születésnapján is elhatárolásokkal, tervekkel teli író szembesíti, s a nem sokkal később bekövetkezett tragédiát.

Az épület negyedik helyiségét ismét a család életében betöltött funkciók szerint állították helyre. Ide került a kamra, szerényen foglalva el az egyik fal mellékét, s itt van az író bátyjának volt bogrnárműhelye.

Az emlékház megtervezői és rendezői a fentiekben vázolt elképzeléssel országosan is elsőként valósították meg egy irodalmi emlékház komplex berendezését, s bíznak benne, hogy minden irodalmat kedvelő és Darvas József írásait szerető látogató számára maradandó élményt nyújtanak.

Beck Zoltán

Bonyhay Benjámín emlékezete

A füzesgyarmati művelődési ház Csánki Dezső Helytörténeti Köre, a füzesgyarmati nagyközségi tanács, a füzesgyarmati Hazafias Népfront és a szeghalmi Helytörténeti Közgyűjtemény múzeumi napot rendezett. A program *Homoki István*, a Hazafias Népfront titkára megnyitó szavaival vette kezdetét, majd emlékülés volt *Bonyhay Benjamin* (1805–1885) költő és író születésének 175. és halálának 95. évfordulója alkalmából. Megemlékezést mondott *Major János*, a művelődési osztály nyugalmazott vezetője és honismereti szakreferens. Ezt követően az író-költő szülőházának megtekintésére került sor, majd meglátogattuk *Szabó Sándor* kovácsmestert, a Helytörténeti Kör tagját. Később a csaknem félszáz résztvevő a Kör székházában megnézte a Hagymányunk világa című községtörténeti bemutatót.

Kire is emlékeztünk ezen a sikerült honismereti rendezvényen? Bonyhay Benjamin 1805. október 17-én született Füzesgyarmaton, ahol atyja a református egyház lelkésze volt. Szülőfalujában és Nagyszalontán járt elemibe, középiskolai tanulmányait, valamint a jogi tanfolyamot a debreceni kollégiumban végezte. Ezután egy évig a megyénél folytatott törvényes gyakorlatot, a főjegyző mellett gyakormokoskodott. Mezőberény község jegyző-jévé 1827-ben választották meg, s e tisztséget 1845-ig töltötte be. Szeretettel kötődött a néphez, a jobbágyság idején az elszigetelt, elnyomott emberek helyzetét igyekezett elviselhetővé tenni. Könnyíteni és javítani akart sorsukon, hogy elmaradottságukból felemelkedhessenek.

„Elháríthatatlan akadályok” hatására jegyzői hivataláról 1845-ben lemondott és újra visszatért a megyei szolgálatba. Ezután a főispán megyei táblabíróvá nevezte ki, majd 1848-ban megyei árvaügyi számvevő, egy évvel később pedig főszámvevő lett. Ebben a minőségben is nagy szakavatottsággal és ritka lelkiismerettel járt el. A szabadságharc alatt szintén helytállt. Mint lelkes hazafi gyanússá vált a hatalom embereinek szemében, s ezért üldözni kezdték, jóllehet hivatalában még egy ideig megtűrték, mert pótolhatatlannak

bizonyult, később azonban felmentették állásából. Mezőberény község kérelmére az ottani árvabizomány, illetve árvabizottmány jogtudós ülnökségére egyhangúlag „meghívott”. Több éven át megmaradt ezen a poszton és jótékonyan tevékenykedett. Az 1860-as években ő is szorgalmazta a Békés megyei takarékpénztár megalakítását.

A szabadságharc után visszavonultan élt. Mint népies író, különösen az 1850-es években dolgozott sokat. Műveit a hazaszeretet, a munkáséletre való buzdítás nemes eszméi hatották át. Keresetlen egyszerűséggel, kedélyességgel és megnyerő őszinteséggel írt. Kiadott műveinek bevételét nevelési célokra, valamint segélyezésekre fordította. Írásai a Vasárnapi Újságban, a protestáns naptárban, a protestáns népkönyvtárban és a néptanítók könyvében jelentek meg.

A Vasárnapi Újság című lapnak 1858–62 között volt munkatársa. Irodalmi és hírlapírói tevékenysége az 1848-as eszmékhez hű, demokratikus, népies irányzatot képviselte. A főleg népművelési, falusi témájú cikkeit más lapok is közölték. Érdeemes még megemlíteni, hogy a legjobb viszonyban volt *Petőfivel* és *Jókaival* is, akik Mezőberényben nála laktak egy ideig. Nagyszerű tettek és rendkívüli alkotások nem hirdetik nevét, mégis csupa szív ember s kiváló jellem volt. A Békés megyei régészeti és művelődéstörténeti társulat örökös tagjának számított. 1885. szeptember 9-én hunyt el.

Borbíró Lajos

„Hogy Komárom megye ne legyen fehér folt a néprajzi térképen”

– Beszélgetés dr. Körmendi Gézával –

Dr. Körmendi Géza, a tatai Eötvös József gimnázium igazgatója 1980-ban a Hazafias Népfront plakettjét és a Magyar Nyelvtudományi Társaság Csüry Bálint-émlékérmét kapta néprajzi-nyelvjárási tevékenységéért. A kitüntetés hírére felkerestem dr. Körmendi Gézát, hogy a két jelentős elismerés előzményeiről, néprajzi–kutató-, publikációs- és pedagógiai tevékenységéről valljon. Noha hosszú évtizedek óta ismerjük egymást, munkásságának indítékait, néprajzi pályafutásának kezdetét, a pálya állomásait leghitelesebben mégiscsak ő tudja elmondani. Beszélgetésünkkel a több mint két évtizedes munka állomásait idéztük fel.

Kedves Géza! A közelmúltban két kitüntetést is kaptál. Miért kaptad ezeket, s kitől?

Az elmúlt nyáron Komárom megyében harmadmagammal kaptam meg a Hazafias Népfront emlékplakettjét, amit a honismereti mozgalom huszadik évfordulójára bocsátottak ki. Úgy érzem, ez a kitüntetés részben annak szól, hogy az első néprajzi vándorgyűlést mi rendeztük meg Tatán, részben pedig az eddigi néprajzi munkásságomnak. Őszintén szólva a húsz évvel ezelőtti eseményekre szinte már nem is emlékeztem, olyan régen volt.

Bármilyen réginek tűnik is a kezdet, mégis arra kérlek, néhány gondolat erejéig elevenítsd fel azt az időszakot! Milyen indítékaid voltak a néprajzi munka megkezdéséhez, s munkásságodnak mik voltak a főbb állomásai?

1953-ban még a pécsi főiskolán hirdettek gyűjtőpályázatot az egyik szakkörben. Több témát is megjelöltek, többek között a nádazás is szerepelt a felsorolásban. *Dr. Temesi Mihály* professzorommal megbeszélve a tatai nádvágás és nádazás témáját kezdtem el kutatni. A munka végeredménye az első díj elnyerése volt. Annak idején jelentős összeget, 600 Ft-ot kaptam érte. Temesi Mihály biztatására a pályamunkát kibővítettem. Újabb